

Kvalitativní výzkum – jeho logika

4. března 2020, Kurs „Kvalitativní výzkum“

Eva M. Hejzlarová, Ph.D.

1

- DÚ
- Navázání na látku minulých hodin:
 - Předpoklady kvalitativního výzkumu
 - Kritéria kvality a různé tradice kvali- výzkumu

2

Co jsme probírali na minulých hodině?

3

- Co je výzkum?
- Kdo/co rozhoduje o tom, jestli je výzkum „dobrý“?
- Jak lze definovat kvalitativní výzkum?
- *Pojetí kvality v kvalitativním výzkumu*
- *Předpoklady kvalitativního výzkumu*

4

Definice kvalitativního výzkumu a jeho logika

- „Kvalitativní výzkum je aktivitou, která staví pozorovatele do světa (nestojí „vně“). Kvalitativní výzkum sestává z praktik, které svět, v němž se pozorovatel nachází, zviditelňují, a to prostřednictvím polních poznámek, formálních i neformálních rozhovorů, fotografií, nahrávek nebo zpráv (o světě). Lidé věnující se kvalitativnímu výzkumu studují jevy v jejich přirozeném prostředí ve snaze porozumět nebo interpretovat dané fenomény tak, jak jim lidé rozumějí a jaké významy jim přiřkládají.“
- (parafráze z Ritchie a Lewis, resp. Denzina a Lincoln 2000)

5

Celek

- Celek = soulad ontologických a epistemologických východisek, cílů, výzkumných otázek, (výzkumného designu), metod sběru a analýzy dat, způsobu interpretace analýzy, uplatnění etických standardů...

6

Předpoklady kvalitativního výzkumu

- **Ontologická východiska**
 - Jaká je povaha a forma realit/y? Případně, jaká „realita“ je pro nás určující? Kde se podle nás odehrává to podstatné, co nás zajímá? (zaměřeno na „podstatu“; konstruktivismus vs. realizmus)
- **Epistemologická východiska**
 - Jaké poznání je možné? Jak se dozvídáme o světě? (zaměřeno na „metody“ poznávání; pozitivismus vs. interpretativní přístup)

7

- Jaké jsou/byly ontologické a epistemologické předpoklady výzkumného přístupu popsaného v textu „Mediální stereotypy Jihu jako překážka veřejné diskuse: důsledky pro českou rozvojovou spolupráci“?

8

„Opírá se o ontologický předpoklad, že mediální diskurz vytváří nejen obecně sdílené pojetí skutečnosti v zemích Jihu, ale v konečném důsledku i o tom, jak se Češi a Češky vůči rozvojovému světu nebo přímo v rozvojovém světě chovají či nechovají. Doplnuje jej epistemologický předpoklad, že analýzou mediálních výstupů je možné typy diskurzů rozpoznat, rozkrýt a zařadit.“ (Horký, s. 105)

Jak na to následně navazovaly cíle a výzkumné otázky?

9

Kvalita ve výzkumu

• Kvantitativní výzkum	• Kvalitativní výzkum
• Objektivita (nezávislost na výzkumníkovi)	• -
• Validita (měříme, to co chceme měřit?)	• Validita / pravdivost a platnost výzkumu – procesu i výsledků; pochopení fenoménu
• Reliabilita (jsou výsledky měření za stejných podmínek shodné?)	• Reliabilita / kdy a za jakých okolností jsou závěry platné i pro jiné situace?

10

Kvalita v kvalitativním výzkumu: Postpozitivistický přístup (1)

- **Důvěryhodnost** (vnitřní validita)
 - Member-checking (nesmíá z výzkumníka odpovědnost)
 - Peer-auditing (závěry výzkumu, více „nová“ témata), reflexe kolegů
 - Výběr účastníků výzkumu
 - Metoda systematického porovnávání a analýza deviantních případů
 - Přímé citace

11

Kvalita v kvalitativním výzkumu: Postpozitivistický přístup (2)

- **Přenositelnost** (vnější validita)
 - Reflexe subjektivity
 - Limity výzkumu
- **Spolehlivost** (reliabilita)
 - Konzistence otázek
 - Přepis nahrávek rozhovoru
 - Konzistence při kódování (dvojitě kódování)

12

Kvalita v kvalitativním výzkumu: Interpretativní přístup (1)

- **Důvěryhodnost** (trustworthiness)
- Zahuštěný popis
- Reflexivita
- Triangulace
- Audit
- „Negative case analysis“
- „Member-checking“

13

Kvalita v kvalitativním výzkumu: Interpretativní přístup (2)

- Zahuštěný popis
 - Velký detail, kontext; na základě hustého popisu lze usoudit, jak pozorně a s jakými důrazy vnímal výzkumník/ce situace
- Reflexivita
 - Vědomí toho, že výzkumník/ce je nástrojem poznávání a charakteristiky, které nese, mohou situaci a její čtení ovlivnit

14

Kvalita v kvalitativním výzkumu: Interpretativní přístup (3)

- Triangulace
 - Využití různých zdrojů/perspektiv pro porozumění danému fenoménu; důraz na komplexitu a dávání poznatků z různých zdrojů do souvislostí
- Audit
 - Popis změn výzkumu provedených v jeho průběhu, a to v reakci na specifika prostředí/výzkumníka

15

Interpretativní přístup (4)

- Negative case analysis
 - Aktivní hledání toho, co může moje zjištění zpochybnit (nespokojit se s prvním vysvětlením, které se nabídne)
- Member-checking
 - Nejde o fact- nebo quote-checking, ale o ověření toho, že výzkumník/ice správně pochopil, jak daným situacím rozumí „insideři“

16

Kvalita v kvalitativním výzkumu

- Kvalita ve smyslu souladnosti celku
- Kvalita ve smyslu dílčích atributů výzkumu
 - member-checking, peer-auditing, výběr účastníků výzkumu, metoda systematického porovnávání a analýza deviantních případů, přímé citace, reflexe subjektivity, limity výzkumu, konzistence otázek, přepis nahrávek rozhovoru, konzistence při kódování

17

- Jaká kritéria kvality jsou explicitně pojednána v textu „Mediální stereotypy Jihu jako překážka veřejné diskuse: důsledky pro českou rozvojovou spolupráci“?
- Která kritéria jsou vynechána a je pro to dobrý důvod? Kde by naopak bylo možné formulovat precizněji?
- (s. 102 a 108 a 117-122)

18

- Domácí úkoly č. 5 a č. 6
- Konspekty...?